

H. fest Sak 78-80

S. og K. lensmannsktr.

J. nr.

Møtt:

7

Straffesak

Rettsbok

for

Hammerfest by

rett

Hovedforhandling

År 19 80 den 27. mai ble rett holdt i bystyresalen,
Rådhuset, Hammerfest.

Rettens formann: Sorenskriver Knut Sandvik

Domsmenn: Birger Johansen som har avgitt forsikring før
og Herbjørg Skoglund som avga forsikring nå.
Begge adr. Havøysund.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
har avgitt forsikring før.

Protokollfører: Else-Marie Christensen

Sak nr. 23/79

Den offentlige påtalemyndighet

mot

- 1) Johan Anders Isaksen Buljo, f. 21.2.1924.
- 2) Aslak Aslaksen Sara, f. 4.4.1942.
- 3) Anders Johansen A. Buljo, f. 12.12.1949.
- 4) Josef Ivar Johansen Buljo, f. 22.7.1955.
- 5) Mikkel Josef Sara, f. 2.10.1939.
- 6) Josef Iver Sara, f. 28.6.1927.

tiltalt for overtredelse av lov om reindrift m.m.....

År 1980, den 10. juni ble rett atter satt, nå i Tinghuset, Hammerfest, og etter forutgående rådslagning og stemmegivning for lukkede dører ble det for åpne dører avsagt slik

d o m :

Nr. 1, Johan Anders Isaksen Buljo er født 21.2.1924. Han er reineier og formann i reinbeitedistrikt nr. 20, bor Kautokeino. Han er gift og har to barn å forsørge.inntekt i 1979 ca kr. 80.000, formue ca kr. 150.000.-, eier ca 400 rein. Tidligere ikke straffedømt eller bøtelagt.

Nr. 2, Aslak Aslaksen Sara er født 4.4.1942. Han er reineier og bor Mieronjavre. Han er ugift og har ingen å forsørge. Husker ikke siste års inntekt og formue. Eier ca 300 rein. Tidligere ikke straffedømt eller bøtelagt.

Nr. 3, Anders Johansen A. Buljo er født 12.12.1949. Han er reineier og bor Mieronjavre, Kautokeino. Han er ugift og har ingen å forsørge. Husker ikke siste års inntekt og formue. Eier ca 190 rein. Tidligere ikke straffedømt eller bøtelagt.

Nr. 4, Josef Ivar Johansen Buljo er født 22.7.1955. Han er reineier og bor Mieronjavre, Kautokeino. Han er ugift og uten forsørgelsesbyrde. Husker ikke siste års inntekt og formue. Eier ca 140 rein. Tidligere ikke straffedømt eller bøtelagt.

Nr. 5, Mikkel Josef Sara er født 2.10.1939, reineier, bor Kautokeino. Han er gift og forsørger 3 barn. Inntekt i 1979 ca kr. 80.000.-, formue ca kr. 200.000.-. Eier 450 rein. Tidligere ikke straffedømt eller bøtelagt.

Han er gift og forsørger hustru.

Nr. 6, Josef Iver Sara er født 28.6.1927./ Han er reineier og bor Mieronjavre, Kautokeino. Husker ikke siste års inntekt og formue. Eier ca 330 rein. Tidligere ikke straffedømt, men er bøtelagt 3 ganger for flere år siden.

Ved forelegg av 15. november 1978 utferdiget av politimesteren i Vestfinnmark ble hver av de tiltalte forelagt en bot til statskassen på kr. 2.000.-, eller hvis boten ikke ble betalt fengsel i 15 dager, for overtredelse av

I. Lov om reindrift^{en} av 12. mai 1933 nr. 3 § 74n, jfr. § 29, 1. ledd, hvorefter flyttlappene under flyttingene og under oppholdet i reinbeitedistriktene skal holde reinen under forsvarlig bevoktning så den ikke volder skade eller kommer utenfor det reinbeitedistrikt hvor den har adgang til å være,

ved a) i tidsrommet mai - september 1977 i reinbeitedistrikt nr. 20 Kvaløy ikke å ha holdt sine reinsdyr under forsvarlig bevoktning med den følge at reinsdyrene har forvoldt betydelige skader på Hammerfest kommunes parkanlegg, i private hager i Hammerfest og Rypefjord samt har forhindret eller vanskeliggjort flyavganger og landinger ved å beite rundt flystripen.

b) i tidsrommet mai-september 1978 i reinbeitedistrikt 20 Kvaløy ikke å ha holdt sine reinsdyr under forsvarlig bevoktning med den følge at reinsdyrene har forvoldt betydelige skader på Hammerfest kommunes parkanlegg, på kirkegården, i private hager i Hammerfest og Rypefjord samt har forhindret eller vanskeliggjort flyavganger og landinger ved å beite rundt flystripen.

c) i løpet av mai måned 1978 under flytning til reinbeitedistrikt nr. 20 Kvaløy ikke å ha holdt sine reinsdyr under forsvarlig bevoktning med den følge at reinsdyrene har forvoldt betydelige skader på åker og eng samt i private hager i Neverfjord, Kvalsund og Fægffjord.

II. Straffelovens § 339, nr. 2. Politivedtekter for Hammerfest by, stadfestet av Justis- og Politidepartementet 18. september 1963, § 16, hvorefter det er forbudt å la rein gå løse på offentlig sted,

ved til tid og på sted som under post I a og b angitt å ha forholdt seg som der nærmere beskrevet med den følge at reinsdyrene også går rundt på gater og veier i Hammerfest og Rypefjord,

III. Lov om reindriften av 12. mai 1933 nr. 3 § 74a, jfr. § 2, 1. ledd, 1. pkt., hvorefter flyttlappenes reindrift alene må foregå i de deler av Finnmark fylke som kongen bestemmer, jfr. samme lovs § 2, 2. ledd, 1. pkt., hvorefter områdene skal inndeles i reinbeitedistrikter og i Finnmark fylke i rein-

sogn, og disse igjen i reinbeitedistrikter, jfr. Fylkesmannens forordninger av 3. november 1934 og 10. november 1934, hvorefter Finnmark fylke skal deles i Kautokeino, Karasjok, Polmak- og Varanger reinsogn, og hvorefter Kautokeino reinsogn skal være inndelt i reinbeitedistrikter bl.a. distrikt 20 Kvaløy,

ved sommeren 1978 å ha unnlatt å føre sine reinsimler over til eget reinbeitedistrikt nr. 20 Kvaløy, men latt reinsdyrene bli igjen i reinbeitedistrikt nr. 22 Fieddar hele sommeren uten å ha innhentet tillatelse hertil fra Fylkesmannen i Finnmark.

I forelegge^{ne} var også medtatt at de tiltalte in solidum med de øvrige reieiere i reinbeitedistrikt 20 Kvaløy skulle tilpliktes å betale slik skadeerstatning, § 42:

1. Hammerfest kommune,	Kr. 26.372,92
2. Oluf Holmgren, Kvalsund,	" 2.230.-
3. Olaug Paulsen, Fæg fjord,	" 3.750.-

Forelegge^{ne} var utferdiget etter påtalebegjæring fra fylkesmannen i Finnmark.

De tiltalte vedtok ikke foreleggene og saken ble i henhold til strpl. § 377, 4. ledd av politimesteren i Vestfinnmark oversendt retten med begjæring om pådømmelse. Retten oppnevnte advokat Hakon Kierulf som forsvarer for de tiltalte.

Hovedforhandling ble først berammet til 11. september 1979, men etter søknad fra de tiltalte utsatt siden berammelsen ville kollidere med høstflyttingen. Retten fant det da mest praktisk å beramme saken pånytt til etter vårflyttingen 1980. På grunn av sakens særegne karakter og særlig fordi det i Hammerfest i 1977 ble samlet inn 1263 og i 1979/80 1778 underskrifter med protest m.v. mot de skader reinen skal ha voldt i byen, fant retten å måtte trekke domsmenn fra Måsøy, jfr. domstoll. § 86, 2. ledd, 3. pkt.

Under hovedforhandlingen har retten mottatt forklaring av de tiltalte og 10 vitner. Dokumentasjonen fremgår av rettsboken. De tiltalte har ikke erkjent seg straffskyldige.

Aktor har nedlagt slik

p å s t a n d :

1. De tiltalte dømmes i samsvar med foreleggets post I og II hver til en bot til statskassen på kr. 1.500.-, subsidiært fengsel i 10 dager.
2. De tiltalte frifinnes for foreleggets post III.
3. De tiltalte dømmes til å betale sakens omkostninger.

Aktor har ikke nedlagt påstand om at de tiltalte skal dømmes til å betale/^{de}erstatningskrav som var medtatt i forelegget.

Forsvareren har nedlagt påstand om at de tiltalte frifinnes.

Retten skal bemerke:

Innledningsvis finner retten å ville gi en relativt kort oversikt over reindriften på Kvaløya. Oversikten bygger for en del på opplysninger som fremkommer i en enstemmig innstilling avgitt 28. mars 1979 om reindriften på Kvaløya fra et utvalg oppnevnt av fylkesmannen i Finnmark. Tiltalte nr. 1 var medlem av utvalget.

De tiltalte har sin rein på sommerbeite på Kvaløya. Kvaløya utgjør reinbeitedistrikt nr. 20 i Finnmark og tilhører Kautokeino reinsogn. Beitetiden er 1. mai - 30. september, jfr. forordning av 10. november 1934 fra fylkesmannen i Finnmark med hjemmel o § 103 og § 2, 2. ledd i den nå opphevede reindriftslov av 12. mai 1933. x)

Simlene kommer til Kvaløya i begynnelsen av mai, i tidsrommet 5. - 15. mai og kalver der mens oksene holdes på fastlandet i Kvalsundområdet i reinbeitedistrikt 22 i og etter kalvingstiden i ca 40 dager, til ca midten av juni.

Det er 7 aktive reieneiere på Kvaløya, og 2 eldre som ikke selv vokter sine reinsdyr. De 7 reindriftsenhetene består av i alt 16 familiemedlemmer. Reieneierne har sin sommerbopel på Alnes, sør på øya, ca 27 km fra Hammerfest. Reintallet på Kvaløya har økt de siste år. I følge meldinger fra reieneierne til lappefogden er tallene pr. 1. januar økt fra ca 1950 i 1975 til ca 2250 i 1978. Det utvalget som etter anmodning fra Landbruksdepartementet ble oppnevnt av fylkesmannen i Finnmark 7. juli 1978 til å utrede reindriften på Kvaløya sier på side 7 i sin innstilling at det er mulig at tallene ligger

x) Kvaløya er 330 km² stor. Impediment er anslått til ve 36% og nyttbar beitevidde begrenset til ca 210 km².

for lavt. De tiltalte mener at reintallet i dag ligger på ca 2500, muligens noe under, muligens noe over. Under vår-flyttingen 1980 har det fra reindriftshold vært antydning at tallet er ca 3000 - 3500.

På side 5 i forannevnte utvalgs innstilling opplyses det at beiten på Kvaløya ble undersøkt i slutten av 1950-årene (Norsk fjellbeite XV, Oversyn over fjellbeite i Finnmark, utgitt av Selskapet for Norges Vel 1965). Undersøkelsen konkluderte med at 2000 rein skulle være høvelig for beiten. Beiteundersøkelsene er senere foretatt av statskonsulenten i reindrift i 1973. Han kom til at beiteområdene da var sterkt nedbeitet. Beitekapasiteten ble da beregnet til 1200 rein med tillegg av 30% kalver, d.v.s. i alt ca 1560 rein. Beregningene bygger på den fastsatte beitetid. I følge utvalget er det ikke fastsatt noe høyeste reintentall for Kvaløya.

Utvalget sier at jordbruket på Kvaløya har gått tilbake. I 1973 var det 77 sau og 1 storfe på øya. Dyrket mark var i samme år oppgitt til 852 dekar. Ifølge utvalget ligger tidligere dyrket mark for det meste brakk, og kan nyttes til reinbeite der ikke særskilte hindringer er i veien.

Bebyggelsen i Hammerfest og Rypefjord dekker i alt knapt 4 km². Bebyggelsen har økt adskillig etter gjenreisningstiden etter krigen. Den ligger i områder nær sjøen, hvor det har vært forholdsvis gode beiter. Beiteland er også berørt ved bygging av veier, hytter, telefon og kraftledninger.

Folketallet i Hammerfest har økt fra ca 4100 i 1950 til ca 6900 i 1968 og ca 7500 i 1978. I Rypefjord, som er en del av Sørøysund kommune, er folketallet økt fra ca 700 i 1960 til ca 1100 i 1968 og 1400 i 1978.

Utvalget som har vurdert reindriften på Kvaløya sier at reinbeiten er nedbeitet på grunn av overbelastning, og utvalget antar at dette er en hovedårsak til at reinen trekker så vidt meget ned i tettbebyggelsen, hvor kortklippede gressplener, blomster og småtrær gir et i og for seg meget godt beite for reinen, som om sommeren i første rekke søker unge og spede vekster vekstdeler. Utvalget foreslår som et tiltak at det bør fastsettes et høyeste reinentall på ca 1200 med tillegg av kalver.

for reinbeitedistrikt 20 Kvaløya.

Foreleggene av 15. november 1978 går hovedsaklig ut på at de tiltalte har overtrådt bestemmelser i reindrifftsloven av 1933. Denne loven er nå opphevet og er erstattet av en ny lov om reindrift av 9. juni 1978, som trådte i kraft 1. juli 1979. Straffelovens § 3 som også gjelder på spesiallovgivningens område "for så vidt intet motsatt er bestemt", stiller som det prinsipp at det er de straffebestemmelser som gjaldt ved foretagelsen av handlingene som skal anvendes, men regelen modifiseres i paragrafens 2. ledd, som sier at de ved ethvert spørsmåls avgjørelse gjeldende strafferettslige bestemmelser kommer til anvendelse når de fører til et gunstigere resultat for siktede (tiltalte) enn den eldre lov. Retten må derfor ta standpunkt til om det er den tidligere eller någjeldende reindrifftslov som her kommer til anvendelse.

Både etter reindrifftsloven av 1933 og den någjeldende reindrifftslov er straffen bøter, men skyldkravet er delvis forskjellig. For å kunne dømmes til straff etter den nye reindrifftsloven kreves det subjektiv skyld, og da enten forsett eller uaktsomhet. Også etter reindrifftsloven av 1933 kreves det forsett eller uaktsomhet ved overtredelse av de fleste av lovens bestemmelser, herunder også for å kunne dømmes for overtredelse av vakte plikten etter lovens § 74n, jfr. § 29. Derimot fremgår det klart av lovens forarbeider at straffebestemmelsen i lovens § 74 a) er ment å være en objektiv straffebestemmelse - det vil si at overtredelse straffes selv om det ikke foreligger subjektiv skyld, og slik er da bestemmelsen blitt tolket i praksis, jfr. Rettstidende 1960 side 755. Ut fra dette må spørsmålet om de tiltalte skal dømmes for ikke å ha vaktet sin rein, jfr. tiltalens post I, vurderes etter reindrifftsloven av 1933, ettersom reindrifftsloven av 1978 på dette punkt ikke vil føre til et gunstigere resultat for de tiltalte. Derimot må reindrifftsloven av 1978 anvendes når det gjelder tiltalens post III da denne loven i motsetning til tidligere lov, stiller krav om subjektiv skyld for å kunne dømmes til straff.

Aktor og forsvarer har vært uenige om Hammerfest hører under reinbeitedistrikt nr. 20. Aktor har hevdet at reinbeitedistrikt 20 ikke omfatter Hammerfest. Han har i denne for-

bindelse vist til fylkesmannens forordning av 3. november 1934 der Finnmark deles inn i reinsogn og grensene for disse fastsettes. Ved beskrivelsen av Kautokeino reinsogn er det sagt at sognet stort sett består av Kautokeino, Alta, Talvik, Loppa, Hasvik, Sørøysund og Kvalsund herreder, og ut fra at Hammerfest ikke er nevnt, har aktor hevdet at Hammerfest faller utenfor reinbeitedistrikt 20. Forsvareren har gjort gjeldende at Hammerfest er en del av reinbeitedistrikt 20 og har vist til at fylkesmannen i sin forordning av 10. november 1934 om reinbeitedistrikter har bestemt at reinbeitedistrikt 20 omfatter h e l e Kvaløy. Forsvareren har videre anført at forordningen av 3. november 1934 ikke er uttømmende i og med at de bruker uttrykket "stort sett" ved oppregningen av kommune. Retten er enig med forsvareren i at Hammerfest hører med til reinbeitedistrikt 20 og kan tiltre forsvarerens anførsler på dette punkt.

Selv om Hammerfest er en del av reinbeitedistrikt nr. 20, innebærer ikke det at reinen kan oppholde seg og beite overalt i byen. Det sakkyndige vitne, reindriftsagronom Harald Alstad, har i retten hevdet at de tiltalte har rett til å la reinen beite i hager og parker, men denne oppfatningen er uriktig. Etter reindriftsloven av 1933 kan reinen bare oppholde seg og beite i utmark. At loven av 1933 må forstås på denne måten, gis det uttrykk for i Ot. prp. nr. 9 (1976-77) side 56 og 57 til den nye reindriftsloven av 9. juni 1978.

Ad tiltalens post I a og b:

På bakgrunn av bevisførselen, herunder vitneforklaringer, film og slides, finner retten bevist at reinsdyr tilhørende de tiltalte har kommet inn på kommunale parkanlegg, den kommunale kirkegård, private hager og flyplassen i Hammerfest til tid som angitt i tiltalens post I a og b. Retten legger videre til grunn at reinsdyrene har voldt^vrelativt betydelige skader på trær og beplantninger på kommunale parkanlegg og den kommunale kirkegård. På kirkegården har reinsdyrene voldt skader på beplantninger for flere tusen kroner. Det er også bevist at reinsdyrene har forårsaket skader på trær og beplantninger i private hager. På flyplassen har reinsdyrene forhindret og vanskeliggjort flyavganger. Det er okserein som hovedsaklig kommer ned i bebyggelsen ettersom området omkring Hammerfest er og har vært beiteområde for den. Reinsdyrene trekker særlig

ned mot byen om natten og tidlig om morgenen, mest om våren og forsommeren, og sent på sommeren.

I samsvar med de tiltaltes forklaring finner retten bevist at de tiltalte ikke har gjort noe for å hindre at reinen trekker ned i tettbebyggelsen i Hammerfest og volder skader. At de tiltalte har visst at reinen kommer ned i byen og forårsaker skader er på det rene. De tiltalte hevder at de ikke har plikt til å vokte reinen med henblikk på å avverge skader på hager og parkanlegg. Tiltalte nr. 1, som de øvrige tiltalte har sluttet seg til, har sagt at voktingen skal skje ut fra hva som økonomisk tjener reindriftsnæringen. Man skal vokte reinen slik at den får tilstrekkelig beite. Derved blir simlene i stand til å føde kalver, springoksene kan gjøre jobben sin og man får skikkelig slakterein. Hageeierne får selv beskytte sine hager ved å sette opp gjerder som må være ca. 1.50 m høye. De tiltalte har ikke ansvaret for hagene. Hageeierne har anlagt hagene i et område der de visste det ble drevet reindrift. Det er unødvendig luksus å anlegge hager og hageeierne må vike for reindriften. Man kan slutte med hager. De tiltalte ville skjermes over å kreve erstatning av reieierne for skader som reinen volder i hager. x)

x) De tiltalte er ikke villige til å søke om offentlig støtte for å styre voktingen i Hammerfest-området.

Forsvareren har hevdet at de tiltalte bare har plikt til å vokte reinen slik at den ikke volder skader som reieierne er pliktig til å erstatte. Hage- og parkeiere kan ikke kreve erstatning etter reindriftsloven av 1933. Etter lovens § 41 er det bare jordbruksnæringen som kan kreve nærmere oppregnede skader erstattet. Det ville være ulogisk om man skulle kunne dømmes til straff når man ikke er erstatningsansvarlig for skadene. Aktor har vært uenig i forsvarerens lovtolkning. Vokteplikten er etter hans oppfatning ikke bare bestemt for å fremme reindriftsnæringens økonomiske interesser, men også for å beskytte tredjemann mot skader. Det er ikke bare jordbruket som skal ha vern, selv om det var forholdet denne næringen som var aktuell på den tid reindriftsloven av 1933 ble gitt. Loven må tolkes i ly av den utvikling som har skjedd.

Retten er ikke enig i de tiltaltes og forsvarerens oppfatning av vokteplikten. Reindriftsloven av 1933 § 29, 1.ledd,

bestemmer at flyttlappene under flytningene og under oppholdet i reinbeitedistrikt skal holde reinen under "forsvarlig bevoktning så den ikke volder skade eller kommer utenfor det reinbeitedistrikt hvor den har adgang til å være".

Bestemmelsen nevner skade generelt uten å vise til de bestemmelse som fastlegger reineiernes objektive erstatningsansvar for skader. Retten kan ikke som forsvareren finner det motstridende at man kan dømmes til straff for ikke å overholde vokteplikten, selv om man ikke er pliktig til å betale erstatning fordi skadene faller utenfor oppregningen av skader som pliktes erstattet. En må i denne forbindelse ta i betraktning at reineierne er pliktig til å betale erstatning på objektivt grunnlag, d.v.s. uten at det behøves bevises at reineierne er noe å bebreide med hensyn til mangelfull vokting, mens straff for å ha overtrådt vokteplikten bare kan idømmes dersom reineierne har utvist forsett eller uaktsomhet. Reindriftsloven av 9. juni 1978 § 20 om reineiernes vokteplikt, sier at ^{en}hver reineier plikter å sørge for at reinen til enhver tid voktes på en skikkelig måte. Det nevnes ikke i lovteksten at ^{voktingen} skal ta sikte på å avverge skader. Det fremheves imidlertid på side 61 i Ot. prp. nr. 9 (1976-77) til loven, at overholdelse av vokteplikten blant annet er avgjørende for et gjensidig godt forhold mellom reindriften på den ene siden og andre næringer og interesser på den annen side. Vokteplikten har etter den nye loven også sin begrunnelse i hensynet til andre interesser enn andre næringer. Den nye loven antas på dette punkt ikke å innebære en skjerpelse i forhold til reindriftsloven av 1933. Konklusjonen blir etter dette at vokteplikten i § 29, 1. ledd i reindriftsloven av 1933 også skal beskytte hageeierne mot skade fra reinen.

Ettersom de tiltalte som tidligere gjengitt ikke har gjort noe for å hindre at reinen volder skader på hager og parker i Hammerfest, må de i samsvar med tiltalens post I a og b dømmes for overtredelse av § 29, 1. ledd i reindriftsloven av 1933. Retten er innforstått med at de tiltalte, selv med skikkelig vokting, ikke vil kunne hindre at reinen trekker ned i tettbebyggelsen og volder skader, men noe kunne vært gjort for å begrense skadene. Retten viser i denne sammenheng til side 8 i innstillingen fra utvalget, med tiltalte nr. 1 som medlem, som har vurdert reindriften på Kvaløya og hvor det om vokteplikte sies:

" Utvalget antar at det ikke er praktisk mulig ved vokting alene - slik reindrifftsforholdene er på Kvaløya i dag - å unngå helt at rein kommer inn i tettbebyggelsen. Byrden ved slik reinvokting har selvsagt øket etterhvert som tettbebyggelsen har vokset i forskjellige retninger. Utvalget antar likevel at man bl.a. på grunnlag av erfaring om reinens bevegelser etter vindforhold, temperatur o.l. kan gjøre seg formodninger om når reinen kan ventes å trekke inn i tettbebyggelsen. Reineierne, som bor på Alnes, kan ved gode forbindelser i byen sørge for å bli varslet når reinen synes å trekke inne. De kan da medvirke til å drive reinen bort. Selv om man ikke kan forvente helt å unngå rein i tettbebyggelsen på denne måten, bør omfanget og skadevirkningen kunne minskes noe, og likeså den misnøye som rår blant befolkningen."

Ad tiltalens post I c:

Retten finner bevist at reinsdyr tilhørende de tiltalte i løpet av mai har vært inne på åker og eng og private hager i Neverfjord og Kvalsund.

Derimot finner en ikke bevist at det var de tiltaltes rein som oppholdt seg på Olaug Paulsens eiendom i Fægffjord. Formannen for reinbeitedistrikt 22 har forklart at rein tilhørende hans distrikt kan gå å beite i bakkene ved Fægffjord i nærheten av bebyggelsen. Retten kan således ikke utelukke at reinsdyrene som var inne på Olaug Paulsens eiendom tilhørte distrikt 22.

6 grunneiere i Neverfjord begjærte reinskadetakster som ble avholdt og avhjemlet 15. juni 1978. Takstene påla reinbeitedistriktet å betale erstatning til de 6 jordbrukerne med beløp varierende fra kr. 7.160.- til kr.27.244.-. Reinskadetakstene ble av reinbeitedistriktet innbragt for herredsretten til prøvelse og takstene ble opphevet ved herredsrettens kjennelse av 19. juni 1979 på grunn av saksbehandlingsfeil da takstmennene hadde vært inhabile. Nye takster er ikke avholdt.

Retten legger til grunn at det har vært mange reinsdyr, særlig okserein, på aker og eng i Neverfjord.

Vitnet Asbjørn Svendsen, Neverfjord, som også begjærte rein-skadetakst, har i retten forklart at han fra ca. midten av mai daglig hadde rein inne på jordene der den dels beitet, dels tråkket ned eng. I begynnelsen lå deler av gjerdene under snøen slik at reinen lett kom inn på innmarken. Han forsøkte å hindre dette ved å sette midlertidige gjerder oppå snøen, men det hindret ikke reinen i å treng^V seg inn dels ved å legge ned gjerde. Til tider var det flokker på 30 - 40 til flere hundre dyr inne på enga. Vitnet og hans familie måtte jage bort reinen hver dag i ca 3 uker. Om natten var reinplagen størst. Han kontaktet reinpolitiet uten at noe særlig skjedde. Det var sjelden de tiltalte viste seg. Han kontaktet de tiltalte, også på de tiltaltes bopel på Alnes på Kvaløya, for å få dem til å vokte og jage bort reinen i Neverfjord-området. Han tilbødte dem også teltplass utenfor gjerdet sitt, uten at de tiltalte tok i mot tilbudet. Vitnet Oluf Holmgren har også forklart at reinen var inne på hans eiendom i Kvalsund og voldt skade, og at han aldri så noen av de tiltalte vokte eller jage bort reinen.

Retten legger til grunn at situasjonen for de tiltalte var vanskelig på grunn av at reinhjorden tilhørende reinbeitedistrikt 20 oppholdt seg i Kvalsund/Neverfjordområdet som følge av at man ikke hadde fått simlereinen til å svømme over Kvalsundet p.g.a. at kalvingen var begynt, jfr. rettens bemerkninger under tiltalens post III. Knappt beite og dels fordi det var vanskelig å få reinen over Kvalsundelva som hadde gått opp, medførte sterkt press mot innmarken i Neverfjord. Selv om forholdene var vanskelige synes det som om de tiltalte ikke har gjort noe særlig for å avverge skader.

Retten nevner at Neverfjord er en liten bygd med få gårdbrukere, noe som forsåvidt skulle lette voktingen. Slik som forholdene lå an burde de tiltalte i alle fall hatt en mann tilstede og stasjonert i området for å vokte og jage bort reinen. Vitnet Asbjørn Svendsen har som tidligere gjengitt sagt at reineierne sjelden viste seg og at han til og med måtte oppsøke dem på bolig for å be dem komme å jage bort reinen.

Retten reiser også spørsmålet om ikke de tiltalte, med en gang det var klart at simlereinen måtte bli igjen på fastlandet, burde overført oksereinen til øya. Det ble imidlertid først gjort ca. 10. juni 1978 ca 3 uker etter at reinen hadde begynt å gjøre skader på eiendommene i Neverfjord.

Retten finner etter dette at de tiltalte ikke har voktet reinen forsvarlig og at de derfor må bli å dømmes i samsvar med tiltalens post I c) for uaktsomt brudd på vokteplikten.

Ad tiltalens post II:

Det anses bevist at reinsdyr har gått løs på gater og veier i Hammerfest til tid som nevnt i tiltalens post II.

Det har vært uenighet mellom aktor og forsvarer om politivedtektenes § 16 er gyldig forsåvidt det forbys rein å gå løs på offentlig sted. Forsvareren har på to grunnlag gjort gjeldende at bestemmelsen er ugyldig på dette punkt. For det første fordi Hammerfest kommune ikke har lovhjemmel til å treffe en slik bestemmelse ettersom reindriftenes retter og plikter var uttømmende regulert i reindriftsloven av 1933. For det annet fordi reinbeitedistriktet ikke har fått seg forelagt utkastet til bestemmelsen til uttalelse før den ble vedtatt. Aktor har herimot anført at Hammerfest kommune må kunne forby at rein oppholder seg på gater og veier i Hammerfest i samme utstrekning som kommunen kan nedlegge tilsvarende forbud mot at de andre dyr som er nevnt i politivedtektenes § 16 kan oppholde seg der. Reindriften står i så måte ikke i noen særstilling. Aktor har videre anført at bestemmelsen om rein ikke kan anses ugyldig selv om reinbeitedistriktet ikke har fått uttale seg på forhånd. Ettersom bestemmelsen ble vedtatt før forvaltningsloven av 10. februar 1967 trådte i kraft hadde distriktet ikke noe krav på at utkastet til bestemmelse ble forelagt dem til uttalelse. I alle fall ville bestemmelsen ikke fått et annet innhold om reinbeitedistriktet hadde fått utkastet til høring og hadde protestert.

Retten antar at reindriftsloven av 1933 på uttømmende måte fastslo retten til å utøve reindrift m.v. i reinbeitedistriktet, slik at denne hadde det omfang og det innhold som loven til enhver tid bestemte.

Hammerfest^Vkommune kan derfor ikke antas å ha hatt hjemmel for, under trussel om straff å forby rein, å oppholde seg på offentlig sted i byen, og politivedtektenes § 16 må følgelig på dette punkt anses ugyldige. Dette innebærer ikke uten videre at de tiltalte kan la reinen gå løs på offentlig sted i Hammerfest. Dersom de tiltalte ikke har vaktet reinen forsvarlig med den følge at reinen går løs som nevnt, vil de kunne dømmes for brudd på vokteplikten. Spørsmålet om å henvføre forholdet under § 29 i reindriftsloven av 1933 har imidlertid ikke vært reist under hovedforhandlingen og retten er derfor

under henvisning til straffeprosesslovens §366, jfr. § 342 avskåret fra å dømme etter denne bestemmelsen. De tiltalte blir etter dette å frifinne for tiltalens post II.

Ad tiltalens post III:

Retten legger til grunn at de tiltalte i begynnelsen av mai 1978 kom ned til Kvalsund med reinflokken. Tiltalte nr. 1 og to av de øvrige tiltalte dro først over til Kvaløya for å undersøke beiteforholdene. Det lå meget hardpakket snø på øya og de tiltalte vurderte beiteforholdene som ekstremt vanskelige slik at reinsdyrene ikke ville makte å finne mat. De ble derfor besluttet å utsette overføringen inntil videre. Formannen i reinbeitedistrikt 22, Fieddar, underrettet telefonisk lappefogden i Kautokeino, John Loso, om at reinbeitedistrikt 20's rein ikke var overført til Kvaløya, og oppholdt seg i reinbeitedistrikt 22. Lappefogden ba om at det snarest ble gjort forsøk på å få reinflokken over sundet. 2 dager etter, ca en uke etter at reinflokken kom ned til Kvalsundet, ble det gjort et forsøk på å overføre reinen. Det var i mellomtiden kommet et værromslag, slik at beiteforholdene på Kvaløya var blitt bedre. Forsøket på å overføre reinen mislyktes. Reinflokken ville ikke svømme over, noe som hadde sammenheng med at kalvingen var innledet. Ifølge det sakkyndige vitne reindriftsagronom Harald Alstad, og reindriftsagronom John Loso, Kautokeino, som har avgitt forklaring i retten, var det ikke mulig å overføre simlene og kalvene etter at kalvingen var avsluttet. Det ville medført katastrofe for reinhjorden om dette hadde blitt gjort. Reindriftsagronomene Alstad og Loso har videre forklart at når reineierne på grunn av beiteforholdene eller andre omstendigheter ikke får overført reinen til sommerbeitedistrikt, er det praksis at reindriftsagronomen, tidligere benevnt lappefogden, underrettes, og ikke fylkesmannen. Det er reindriftsagronomen som da må treffe bestemmelse om hva som videre skal gjøres og gir eventuelle pålegg. Retten finner at de tiltalte må frifinnes for dette tiltalepunktet. De tiltalte har i samsvar med lappefogdens pålegg forsøkt å overføre reinen til Kvaløya, men da dette ikke lyktes p.g.a. kalvingen, har lappefogden vært innforstått med og akseptert at simlereinen og kalvene måtte bli igjen på fastlandet sommeren 1978.

Ved straff-utmålingen legger retten i skjerpene retning vekt på at de tiltalte for tiltalepost I a) og b)'s vedkommende ikke har gjort noe for å hindre at reinen trekker ned i tettbebyggelsen i Hammerfest og volder skade på hager og parker. Dette har skapt misnøye blant byens befolkning. De tiltalte er ikke villig til å søke om offentlig støtte for å gjøre voktingen i Hammerfest-området mer effektiv.

I formildende retning tas hensyn til de vanskelige beiteforhold på Kvaløya som har sammenheng med at tettbebyggelsen og reinbestanden har vokst. Byrden ved reinvokting har økt etter hvert som tettbebyggelsen har bredt seg i forskjellige retninger. Retten finner en bot på kr. 1.000.-, subsidært fengsel i 10 dager passende som straff. De tiltalte er funnet skyldig i 3 tilfelle av brudd på vokteplikten og straffelovens § 63, 1. ledd blir å anvende.

Retten finner at de tiltalte bør ilegges et mindre beløp i saksomkostninger som passende kan settes til kr. 300.- for hver av de tiltalte.

Domskonferansen ble holdt 29. mai d.å.. Domsavsigelsen er imidlertid blitt forsinket som følge av reisefravær hos den ene domsmannen.

Dommen er enstemmig.

D o m s s l u t n i n g :

1. Johan Anders Isaksen Buljo, f. 21.2.1924,
Aslak Aslaksen Sara, f. 4.4.1942,
Anders Johansen A. Buljo, f. 12.12.1949,
Josef Ivar Johansen Buljo, f. 22.7.1955,
Mikkel Josef Sara, f. 2.10.1939,
Josef Iver Sara, f. 28.6.1927,
dømmes for overtredelse av lov om reindriften av 12. mai 1933
§ 29, 1. ledd, sammenholdt med strl. § 63, 1. ledd,
hver til en bot av kr. 1.000.- kroner-ettusen 00/100 -
subsidiært fengsel i 10 - ti - dager.
2. De tiltalte frifinnes for tiltalens post II og III.
3. De tiltalte ilegges hver kr. 300.- kroner - trehundre 00/100 -
i saksomkostninger til det offentlige.

.....

Dommen ble deretter opplest i domfelte nr. 1's nærvær.
Han ble gjort kjent med at dommen dermed var å anse som
forkynt for ham. Han ble gjort kjent med frister og
fremgangsmåte for overprøving av dommen ved høyere rett.
Han sa at han tok betenkningstid. Han fikk overlevert
skjemaet "Rettledning til domfelte" i utfylt stand.
Dommen blir å forkynne for de øvrige domfelte.

Retten hevet.

Herbjørg Skoglund
Herbjørg Skoglund

Knut Sandvik
Knut Sandvik

Birger Johansen
Birger Johansen

